

anerkjender, at der er Trang til en almindelig og gjennemgribende Reform af Almueskolevæsenet, og dette Spørgsmaal skal jeg ikke noget Dieblif tage i Betænkning at besvare med ja; ikke fordi jeg deler alle de ugunstige Mening-ger, som ere yttrede om vort Almueskolevæsen, og heller ikke, fordi jeg deler alle de Forventninger, som man sætter til en Reform i Lovgivningen om Almueskolevæsenet; thi der er, hvad jeg allerede ifjor har udtalt, Ting, som igjennem Skolen ønskes og ventes fremmede i vor Folkedannelse og Udvikling, der ikke kunne eller skulle komme fra Skolen, men som meget mere, fremkaldte andetsteds, ogsaa skulle gaae ind i Skolen. Vor nuværende Almueskolelovgivning skriver sig, som vi Alle vide, fra 1814; den er givet i et ugunstigt Tidspunkt, i et Dieblif, da Landets Hjælpeskilder vare udtømte af en langvarig Krig, da Opmærksomheden for Reformen i det Indre længere havde været lagt tilside for andre Interesser; deraf var da Følgen, at den hele Plan, som da anlagdes, hverken i sig selv var saa sikker og rigtig, som man kunde ønske, eller fik en kraftig Udførelse. Enhver, som har læst yore to Anordninger om Almueskolevæsenet i Kjøbstæderne og paa Landet, vil paa den ene Side erkjende, at disse Anordninger bære Vidnesbyrd om den varme Interesse, som den daværende Regjering, navnlig ogsaa den daregjerende Konge, havde for Folkeoplysningen, men paa den anden Side ogsaa indromme, at der ikke deri fremtræder nogen klar og consequent Opsatning af den Vej og de Midler, ved hvilke Folketsolen skal stræbe hen til sit Formaal. Der er derimod i den hele Anordning gaaet ud paa at tilveiebringe en vis ydre Censformighed og Regelmæssighed i Skolevæsenet over hele Landet, og for at frembringe den, har man ikke skyet Tvang og Streng-  
hed. Dernæst havde man dengang kun svage Midler til at gennemføre Sagen i oeconomicke Henseende; man maatte altsaa stille sig

et Maal i denne Henseende, som man langt fra ikke strax kunde opnaae og som man siden kun med megen Møie, langsomt og næsten frygtfomt, har kunnet nærme sig til. Endelig lader Lovgivningen ikke lidet tilbage at ønske i Bestemthed og Tydelighed, en Mangel, der ikke ved den mangfoldige Fortolkning har kunnet hæves eller hindres i at faae Indflydelse paa den praktiske Udførelse. Derfor erkjender jeg, og har anerkjendt det fra det første Dieblif, jeg traadte ind i Ministeriet, at Almueskolevæsenet trænger til en almindelig Reform, trænger til den om ikke lang Tid, og just fordi jeg har anerkjendt, at dette er saa, derfor har jeg ikke villet søge en Fortjeneste i at træffe en eller anden Foranstaltning, som syntes at være Noget, og som dog i Gjerningen ikke vilde have været Noget (Hør!); det vilde have været meget let dengang, da Grundloven medførte en Forandring i Besættelsesretten ved en heel Deel Almueskolelærerembeder, der vare opstaaede af tidligere Degneembeder, og til hvilke hidtil privilegerede Kirkeiere havde kaldet, og da denne Kaldsret gik over til Biskopperne — da vilde det have været let, istedetfor at lade det stæe ad den rolige administrative Vej, hvorpaa det er stæet, at forelægge et Forslag til at forandre Kaldsretten til Skolelærerembederne i det Hele, som er overmaade maadelig ordnet, og til at bringe den i en vis eensartet Skikkelse; men denne hele Ordning vilde have været aldeles foreløbig, og vilde have forstyrret ved at give det, der dog maa finde en anden endelig Afgjørelse, et Skin af Fasthed og ny Berettigelse.

#### Rettelse.

Nr. 143, Sp. 2270 l. 15 f. n.: „vænte, at den“ læs: „vænte den“.